

Ny skollag och förtydligad läroplan för förskolan

SKOLVERKET GER FÖRSKOLECHEFEN STÖD

Tryck: DanagårdsLITHO AB, Ödeshög 2010

Upplaga: 15 000

Form: AB Typoform

Foto omslag: Thinkstock

Foto: s 1 Stefan Borgius, s 5 Maskot, s 7 och 9 Johnér, s 10 Corbis, s 13 och 14 Maskot

Beställningsnummer: 10:1198

Stockholm, november 2010

Skolverkets utvecklingsinsatser

Som förskolechef är du en nyckelperson i förskolans utveckling. Din förmåga att leda det pedagogiska arbetet och förankra förskolans mål är tillsammans med delaktighet i det dagliga arbetet grunden för en väl fungerande förskola.

Just nu bedrivs ett intensivt arbete med att informera om den nya skollagen och den förtydligade läroplanen för förskolan. Som förskolechef kommer du att få ett tydligt ansvar. Skolverket arbetar på olika sätt för att stärka huvudmännens och förskolechefernas förutsättningar att arbeta för ökad måluppfyllelse och stärka det systematiska kvalitetsarbetet.

I den här broschyren ger vi en övergripande bild av den nya skollagen och den förtydligade läroplanen och hur reformerna kan komma att påverka ditt arbete som förskolechef. Skolverket kommer att erbjuda olika former av stöd i förskolans arbete med reformerna.

Vår förhoppning är att Skolverkets insatser ska utgöra ett stöd i huvudmannens och ditt långsiktiga arbete med de nya reformerna på din förskola.

Ragnar Eliasson
Avdelningschef
Utbildningsavdelningen

Ragnar Eliasson

Den nya skollagen

I juni 2010 tog riksdagen beslut om en ny skollag. Den nya skollagen har redan trätt i kraft och ska tillämpas på utbildning från och med den 1 juli 2011. Lagen speglar ansvarsfördelningen mellan stat och huvudman och tydliggör de uppgifter som beslutsfattare och verksamma ska ha i ett decentraliserat system. En huvudman kan vara kommunen eller en fristående förskolas styrelse. Grundregeln är att samma bestämmelser ska gälla för offentliga och fristående förskolor och skolor.

Huvudmännen ansvarar för att utbildningarna håller hög kvalitet och att de är likvärdiga. Barn har rätt till en förskola av sådan kvalitet att de får likvärdiga förutsättningar för utveckling och lärande.

Några viktiga förändringar

Gemensamma regler

Samma regler ska gälla för kommunala och fristående förskolor om inget annat anges. Det betyder bland annat att en verksamhet med enskild huvudman ska använda sig av samma läroplan som den kommunala förskolan.

Förskolechefens ansvar och beslutanderätt förtydligas

Förskolechef har inte tidigare varit en reglerad befattning. I den nya skollagen regleras förskolechefens lednings- och samordningsansvar. Förskolechefer får till exempel ansvar för den övergripande organisationen av det pedagogiska arbetet och ansvaret för att barn i behov av särskilt stöd får det stöd de behöver. Bestämmelserna gäller för både fristående och kommunala förskolor.

Systematiskt kvalitetsarbete

Huvudmannen ska planera, följa upp och utveckla verksamheten på det sätt som denne anser vara lämpligast. Arbetet ska dokumenteras och huvudmannen måste alltid agera om det under det systematiska kvalitetsarbetet framkommer att det finns brister i verksamheten. Det nuvarande kravet på kvalitetsredovisningar tas bort. Förskolechefen har ansvaret för att det systematiska kvalitetsarbetet kontinuerligt genomförs och dokumenteras på förskoleenheten.

Tillsynen förstärks

Det blir ett tydligt stöd i lagen när det gäller tillsynen av förskolan. Både kommunerna och Skolinspektionen får utökade sanktionsmöjligheter. Kommunen ansvarar för tillsynen över de fristående friskolorna.

Förskolan blir egen skolform

Förskolan blir en egen skolform och förskolans verksamhet kommer därför att omfattas av begreppen utbildning och undervisning. Undervisningen sker under ledning av förskollärare, men det kan också finnas annan personal för att främja barnens utveckling och lärande.

Förskolechefens övergripande ansvar för det pedagogiska arbetet

Det yttersta ansvaret för verksamheten ligger fortfarande på huvudmannen men förskolechefens roll förtydligas i den nya skollagen. Bland annat ska förskolechefen besluta i fler frågor, leda och samordna det pedagogiska arbetet och ha ett särskilt ansvar för att utbildningen utvecklas.

I förskolechefens uppdrag ingår att besluta om sin förskoleenhets inre organisation och att fatta de beslut som framgår av skollagen och andra författningar. Förutom ansvaret för den övergripande organisationen av det pedagogiska arbetet, ansvarar förskolecheferna för arbetet med barn i behov av särskilt stöd och förskolans samarbete med övriga skolformer, fritidshem och det omgivande samhället. Förskolechefen har även ansvar för personalens kompetensutveckling.

För att det ska bli tydligt vem som har ledningsansvaret på förskolan ska denna person alltid kallas förskolechef. Det betyder till exempel att benämningar som skolledare, rektor, biträdande rektor eller liknande inte kan användas för den som har det ledningsansvar som en förskolechef ska ha. En förskoleenhet kan endast ha en förskolechef. Förskolechefen kan dock vara chef för flera förskoleenheter samtidigt. Om chefen för en förskola även har ledningsansvaret för en skola ska hon eller han kallas rektor tillika förskolechef.

Behörighetskraven för förskolechefer anger att bara den som genom utbildning och erfarenhet har nått pedagogisk insikt får anställas som förskolechef.

Rätt att delegera

Ledningsansvaret får inte delas av flera personer. Förskolechefen får dock delegera beslutanderätten när inget annat anges.

Förskolechefer får utse ställföreträdare när han eller hon inte är närvarande, men det får bara finnas en ställföreträdare vid varje enskilt tillfälle.

www.skolverket.se/skollagen

Den förtydligade läroplanen för förskolan

Vissa mål i förskolans läroplan förtydligas. Läroplanen kompletteras också med ett avsnitt om uppföljning, utvärdering och utveckling. Både förskolechefens och förskollärares ansvar stärks.

Kommunikation går som en röd tråd genom alla förtydliganden i läroplanen där det också lyfts fram att personalen ska utmana och stimulera barnen. Leken framhålls som en förutsättning för barns utveckling och lärande i förskolan.

I den förtydligade läroplanen får förskollärare ett särskilt ansvar gällande uppföljning, utvärdering och utveckling av verksamheten. Analysen av utvärderingen är till för att arbetslaget ska få insikt i vad förskolan ska arbeta med och vad man kan förändra. Det ska finnas kunskap om varje barns utveckling och lärande på förskolan men det är verksamheten som ska utvärderas – inte barnen. I utvärderingen ska det finnas ett tydligt barnperspektiv där barnen ska vara med och påverka.

Förskollärare har ett särskilt ansvar för det pedagogiska arbetet i förskolan. Förskollärare ansvarar också för att utvecklingssamtal genomförs och för innehållet i dessa, men alla i arbetslaget kan genomföra utvecklingssamtalen.

www.skolverket.se/lpfo98

Att förändra framgångsrikt

Under 2010–2012 ska Skolverket på uppdrag av regeringen informera om och förbereda för reformerna. Det är viktigt att förändringarna slår igenom i alla förskolor och skolor över hela Sverige.

Ansvarsfördelningen mellan Skolverket och huvudmannen

Implementeringsinsatserna ska utgå från en tydlig ansvarsfördelning mellan Skolverket och huvudmannen. Skolverkets uppdrag är att informera om förändringarna och erbjuda verktyg som underlättar för målgrupperna att enkelt ta del av all nödvändig information. Huvudmannens ansvar är att ge personalen i förskolan möjlighet att bli väl insatta i hur förändringarna i skollagen och den förtydligade läroplanen påverkar arbetet i förskolan.

Förskolecheferna viktigaste aktörerna

Utvärderingar av införandet av tidigare reformer visar på några viktiga faktorer för ett framgångsrikt resultat. Huvudmännen behöver till exempel ha genomtänkta och väl förankrade modeller för hur den lokala organisationen ska se ut och fungera för att kunna arbeta med reformerna.

Förskolechefer är en avgörande grupp. Förskolecheferna behöver tidigt kunskap om förändringarna, engageras i förändringsarbetet och få möjlighet att stödja arbetslaget i förändringsprocessen. Det är förskolechefen som i slutändan är ansvarig för genomförandet av implementeringen på förskolorna. Som pedagogisk ledare har förskolechefens förhållningssätt till och förståelse av de nya styrdokumenterna stor betydelse.

Stöd och verktyg

För att förskolor ska kunna utveckla och bedriva utbildning på ett likvärdigt sätt och med hög kvalitet erbjuder Skolverket olika former av stöd. Skolverket kommer att utarbeta olika former av stöd- och kommenterande material till den förtydligade läroplanen för förskolan, informationsblad till den nya skollagen, nya föreskrifter och allmänna råd. Allt detta kommer att finnas tillgängligt på Skolverkets webbplats.

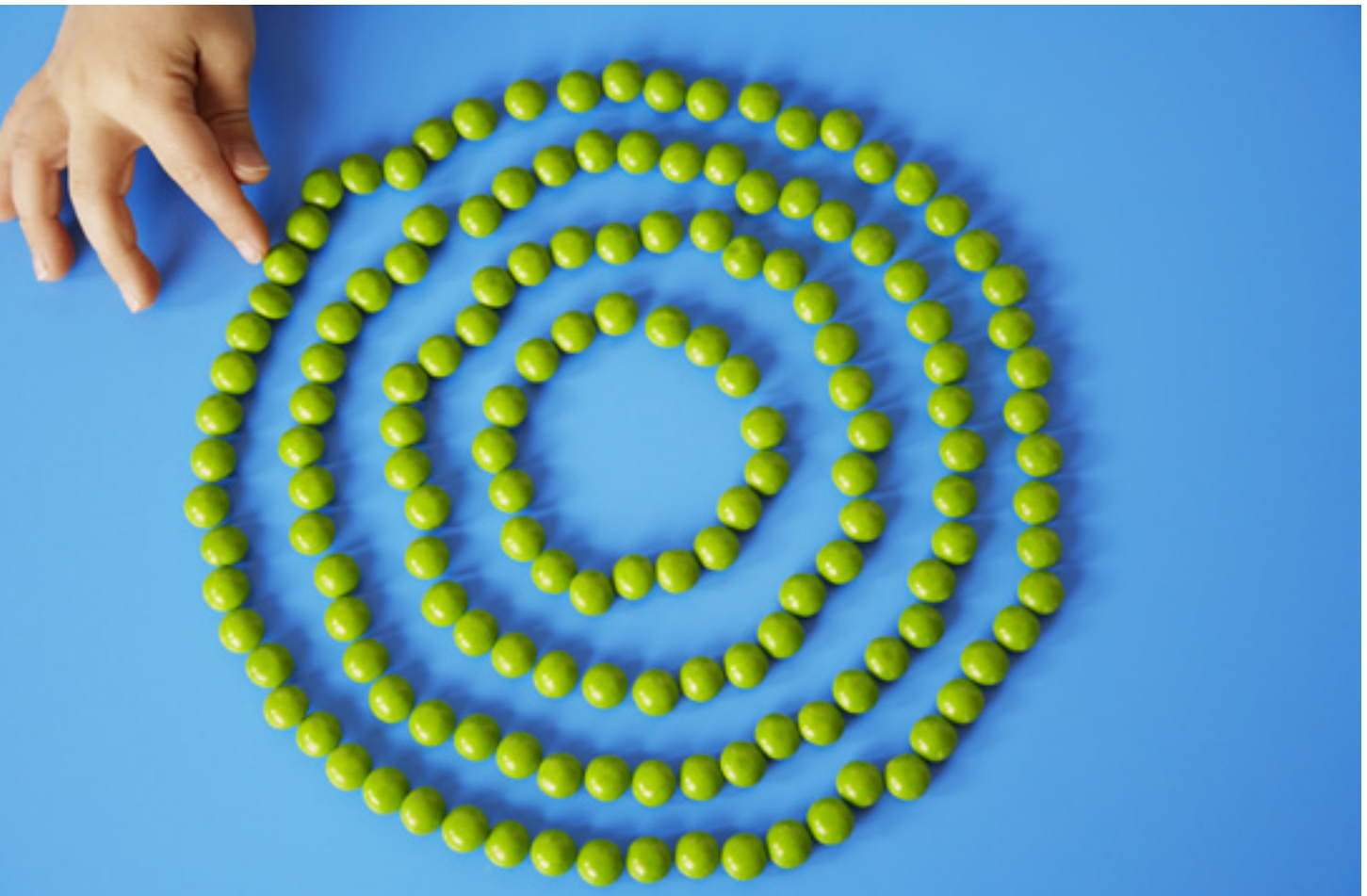
www.skolverket.se

Checklista för förskolechefer inför implementeringen

Huvudmannen har ansvar för att planera implementeringen av skolreformerna på alla förskolor. Det är huvudmannen som ska skapa en organisation som ska verkställa de beslut som riksdagen och regeringen fattar. Förskolechefen ansvarar för det lokala utvecklingsarbetet i enlighet med skollag och läroplan för förskolan.

Här följer en checklista med förslag till frågor att ställa till verksamheten inför detta arbete. Syftet med checklistan är att stödja arbetet med att identifiera sådana frågor som varje förskola kan behöva fokusera särskilt på.

Vad handlar reformerna om och vilka konsekvenser får de för vår verksamhet?

- Hur påverkas mitt ansvar som förskolechef av reformerna?
- Behöver jag som förskolechef någon form av kompetensutveckling för att arbeta i enlighet med styrdokumentet?
- Hur kommer förändringarna i styrdokumentet att påverka verksamheten på min förskola?
- Hur kan jag som förskolechef stötta arbetslaget på min förskola i implementeringsarbetet?
- Hur får jag med alla i personalen i förändringsarbetet?
- Behöver personalen på min förskola kompetensutveckling för att arbeta i enlighet styrdokumentet?
- Hur kan jag som förskolechef stötta förskollärare i deras förstärkta ansvar?
- Hur ska vi på min förskola arbeta med uppföljning och utvärdering för att verksamheten ska utvecklas?

Organisation av implementering på lokal nivå

- Hur ser den övergripande tidplanen ut på vår förskola?
- När och hur ska all personal informeras om de reformer som berör verksamheten?
- När och hur ska föräldrar och barn informeras?
- Hur följer vi upp och utvärderar implementeringsarbetet på kort och längre sikt?
- På Skolverkets webbplats finns ytterligare information med anknytning till reformerna, till exempel om värdegrundsfrågor och modersmål. Hur kan dessa områden bli en tillgång för vårt implementeringsarbete?

www.skolverket.se

Skolverkets utvecklingsinsatser

Skolverkets förhoppning är att utvecklingsinsatserna ska utgöra ett stöd i huvudmannens och förskolechefens långsiktiga arbete med de nya reformerna på förskolorna.

Förskolelyftet

Förskolelyftet är en statlig fortbildningssatsning för att stärka förskolans pedagogiska uppdrag och främja dess måluppfyllelse. Inom ramen för Förskolelyftet kan förskollärare, ansvariga pedagogiska ledare, barnskötare och personal med motsvarande arbetsuppgifter i förskolan fortbildas. Kurserna syftar till att fördjupa och utöka personalens kompetens utifrån förtydliganden och kompletteringar i förskolans läroplan.

www.skolverket.se/forskolelyftet, kontakt: johanna.freed@skolverket.se

Rektorsprogrammet

Förskolechefer och rektorer har en nyckelroll för statligt reglerade och läroplansstyrda verksamheter. Uppdraget är att skapa en förskola och skola av god kvalitet för alla, där de nationella målen uppfylls och där lärandet upplevs som meningsfullt, stimulerande och tryggt. Det statliga Rektorsprogrammet syftar till att ge förskolechefer, rektorer och andra skolledare kunskaper och förmågor som krävs för att kunna leda verksamheten mot målen.

www.skolverket.se/rektorsprogrammet, kontakt: kristina.englund@skolverket.se

Flerspråkighet i förskolan

Barns språkutveckling är ett viktigt område i förskolan. Många barn växer upp i två- eller flerspråkiga familjer och för barn med annat modersmål än svenska har förskolan ett särskilt ansvar. På förskolan kan man stärka de språkliga kompetenserna barnet kan utveckla – något som i sin tur påverkar barnets hela kunskaps- och identitetsutveckling.

Förskolan ska enligt läroplanen bidra till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål. Skolverket har skapat en webb- och mötesplats för modersmål i förskolan och skolan. Webbplatsen ska fungera som en resurs för de som arbetar inom förskola och skola.

www.modersmal.skolverket.se, kontakt: mats.wennerholm@skolverket.se

IT i förskolan

Skolverket erbjuder stöd och stimulans som syftar till att förskolor och skolor ska kunna använda IT och media i undervisningen på ett genomtänkt sätt. IT kan till exempel användas för att stödja samarbete, kommunikation och kreativa uttryck hos barn i förskolan. Stödmaterialet vänder sig till pedagoger som vill lära sig mer om området och använda IT i undervisningen.

www.skolverket.se/itiskolan/forskolan, kontakt: seija.eriksson@skolverket.se

Delaktighet och inflytande – arbetsmiljö och relationer

Skollagen understryker att det vid varje förskoleenhet ska bedrivas ett systematiskt arbete med att ge barnen och deras vårdnadshavare inflytande över verksamheten. Att värna om goda relationer mellan barn och mellan barn och personal är en viktig grund för att motverka kränkande behandling och främja barnens lust att leka, upptäcka och lära.

Värdegrundsprojektet

I läroplanens första del finns de grundläggande normer och värden som ingår i förskolans uppdrag. Enligt förskolans läroplan måste förskolan aktivt arbeta för att förebygga och motverka alla former av kränkningar i ord och handlingar. Skolverket kommer att genomföra insatser som främjar, stärker och sprider kunskap om förskolans och skolans värdegrund.

Skolverket har anlitat en forskargrupp som genomför en studie av hur förskolorna och skolorna arbetar med värdegrundsfrågor. Resultatet från studien och tidigare satsningar på förskolans och skolans värdegrund ska användas till att utveckla stöd för förskollärare, lärare och huvudmän i deras värdegrundsarbete. Ett stödmaterial kommer bland annat att innehålla goda exempel som kommer att fungera som vägledning och stöd i arbetet med värdegrunden.

Ytterligare stödmaterial om diskriminering och kränkande behandling ska tas fram i samråd med Diskrimineringsombudsmannen och Skolinspektionen. Skolverket arbetar med en värdegrundsportal på webben som ska göra det enklare för målgrupperna att hitta information och material.

Skolverket kommer också att genomföra regionala konferenser för att sprida kunskap om förskolans och skolans värdegrund. Konferenserna är tänkta att ingå som en del i det omfattande reformarbete som förskolorna och skolorna står inför.

www.skolverket.se/vardegrund

www.skolverket.se/lpfo98

Skolverket

www.skolverket.se